

Groningen, 1 oktober 2026

Geachte leden van de commissie Binnenlandse Zaken/Herstel van Groningen,

In aanloop naar het commissiedebat van 7 oktober vragen wij namens de vijf versterkingsgemeenten en de provincie Groningen aandacht voor een fundamentele vraag: helpt het huidige schade- en versterkingssysteem inwoners daadwerkelijk verder? Voor duizenden Groningers is wachten op duidelijkheid, schadeherstel, versterking en perspectief nog altijd dagelijkse realiteit. Ruim drie jaar na de parlementaire enquête en de start van *Nij Begun* ervaren veel inwoners nog onvoldoende verbetering. De recente voortgangsbrief van de minister aan de Tweede Kamer laat zien welke maatregelen zijn genomen. De vraag is echter niet hoeveel maatregelen zijn getroffen, maar of inwoners daadwerkelijk worden geholpen. Vanuit dat perspectief vragen wij aandacht voor de volgende punten.

Milder, menselijker en makkelijker in de praktijk

Provincie Groningen, de vijf versterkingsgemeenten, Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG), Nationaal Coördinator Groningen (NCG) en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) hebben afgesproken de situatie van inwoners als vertrekpunt te nemen, ruimte te bieden voor maatwerk en te handelen volgens het principe *milder, menselijker en makkelijker*. Deze uitgangspunten zijn op 27 juni 2025 vastgelegd in de Agenda voor Herstel: *samenwerken als één overheid*. In de praktijk lopen inwoners nog te vaak vast in regels, procedures en verschillende organisaties. Hun wensen en behoeften raken regelmatig ondergeschikt aan de inrichting van het systeem. Het meest zorgwekkende signaal is misschien wel de groeiende gelatenheid onder inwoners. Steeds meer mensen verliezen het vertrouwen dat melden, wachten of procederen nog tot een oplossing leidt.

Organiseer de gehele aanpak vanuit de bewoner

Het recente rapport van het Adviescollege Veiligheid Groningen (ACVG) bevestigt wat veel inwoners al langer ervaren: niet alleen de kwaliteit van beoordelingen binnen de versterkingsoperatie staat onder druk, ook voelen bewoners zich vaak onvoldoende gehoord. Dat roept de vraag op of niet alleen de uitvoering, maar het gehele stelsel van schadeherstel en versterking kritisch tegen het licht moet worden gehouden. De regio ziet de aangekondigde doorlichting van de NCG als een belangrijke kans om te toetsen of het systeem daadwerkelijk doet wat inwoners nodig hebben. Daarbij moet het uitgangspunt zijn dat niet de bewoner zich aanpast aan het systeem, maar dat het systeem wordt georganiseerd vanuit de bewoner. Zie ook punt A in bijlage 2.

Impact op inwoners nog dagelijks voelbaar

Juist omdat het systeem nog onvoldoende vanuit de bewoner is georganiseerd, ervaren inwoners dagelijks de gevolgen van de complexiteit ervan. Zij worden geconfronteerd met een veelheid aan regelingen, procedures, contactpersonen, dossiers en verantwoordelijke organisaties. Recente

ontwikkelingen rond de wet DBA, de rechterlijke uitspraak over de onafhankelijkheid van schadebeoordelaars en de aanhoudende discussie over het Groningenveld zetten het vertrouwen van inwoners opnieuw onder druk. Ook onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen en het UMCG laat zien dat tienduizenden inwoners kampen met sociaal-emotionele problemen en een verhoogd risico op psychische klachten. Een complex uitvoeringssysteem vergroot die belasting eerder dan dat het verlichting biedt.

Oproep aan minister

Het succes van *Nij Begun* en het herstel van vertrouwen in de overheid hangen uiteindelijk af van de vraag of inwoners daadwerkelijk ervaren dat hun schade wordt hersteld, hun woning veilig is en zij weer regie krijgen over hun leven. Daarom vragen wij de minister van BZK:

- De aangekondigde doorlichting te benutten om het gehele stelsel van schadeherstel en versterking kritisch tegen het licht te houden. Dit kan belangrijke inzichten bieden. Tegelijkertijd mag dit geen reden zijn om noodzakelijke verbeteringen uit te stellen. De regio vindt dat vandaag al begonnen moet worden met het wegnemen van belemmeringen en het verbeteren van de samenwerking en de kwaliteit van de uitvoeringsorganisaties.
- Te sturen op de totale herstelopgave, met een uitvoering die maatwerk biedt, de bewoner als vertrekpunt neemt en herstel ondersteunt in plaats van belemmert. Daarbij moeten keuzes van NCG en IMG in nauwe afstemming met de regio tot stand komen en moet de kennis van gemeenten beter worden benut. Zie ook punt C in bijlage 2.
- De continuïteit van de versterkingsoperatie en de Tijdelijke Wet Groningen boven de wet DBA te stellen en er alles aan doen om vertraging te voorkomen. Zie ook punt B in bijlage 2. Gemeenten ontvangen van inwoners en ook van medewerkers van de NCG zorgelijke signalen over de gevolgen van de wet DBA.
- Oog te hebben voor de verschillen die tussen inwoners en buurten zijn ontstaan. Voor inwoners is het vaak onbegrijpelijk dat de ene woning wordt versterkt of herbouwd en een vrijwel identieke woning niet. Voor een aantal gemeenten ontbreekt na het rapport van Van Geel nog altijd een heldere aanpak. De regio vindt dat bewoners in deze situaties moeten kunnen rekenen op een redelijk aanbod. Ook voor inwoners van wie de woning buiten de huidige scope van de versterkingsopgave is geplaatst, is duidelijkheid noodzakelijk. De regio vindt dat niemand in onzekerheid mag blijven over de veiligheid van zijn of haar woning. Daarom moeten ook deze inwoners een expliciet besluit ontvangen over de status en veiligheid van hun woning.

Verzoek aan Kamerleden

Wij pleiten ervoor om als één overheid te werken aan één gezamenlijke herstelopgave, met de bewoner als vertrekpunt. Dat vraagt om een eenvoudiger en menselijker systeem, met bijzondere aandacht voor de inwoners die het zwaarst zijn getroffen en voor het verkleinen van de verschillen die tussen bewoners zijn ontstaan. Herstel is pas geslaagd wanneer inwoners niet alleen veiligheid en duidelijkheid ervaren, maar ook zien dat de overheid rechtvaardig handelt. Pas wanneer woningen

veilig zijn, schade is afgehandeld, inwoners weer regie hebben over hun leven en het vertrouwen in de overheid is hersteld, kunnen we spreken van werkelijk herstel van Groningen. Daarom verzoeken wij u de minister op te roepen de doorlichting te benutten om het gehele schade- en versterkingssysteem te beoordelen en de noodzakelijke bestuurlijke keuzes te maken.

Toets maatregelen aan de Agenda voor Herstel

Voor het commissiedebat van 7 oktober a.s. staan ruim dertig agendapunten geagendeerd. Wij vragen u om deze en ook toekomstige voorstellen, beleidswijzigingen en regelingen niet als losse elementen te zien. Maar ze als een totaal te bekijken en ze steeds te toetsen aan de uitgangspunten van de Agenda voor Herstel:

- Is de situatie van de bewoner het vertrekpunt?
- Past het binnen de totale context van historie en bestaande regelingen?
- Maakt het het voor inwoners daadwerkelijk milder, menselijker en makkelijker?
- Wat merken inwoners hiervan concreet in hun dagelijks leven?

Juist nú is het moment om fundamentele keuzes te maken. Er moeten nog circa 7.000 woningen worden versterkt. De besluiten die nu worden genomen bepalen of inwoners de komende jaren daadwerkelijk ervaren dat de overheid naast hen staat. Daarbij moet niet de vraag centraal staan of afzonderlijke organisaties hun taak uitvoeren, maar of het totale systeem veiligheid, duidelijkheid, rechtvaardigheid en perspectief biedt aan inwoners. Graag gaan wij hierover in aanloop naar het debat met u in gesprek.

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Top (provincie Groningen) en wethouder Usmany-Dallinga (gemeente Eemsdelta)

Namens wethouder Van Bostelen (gemeente Oldambt), wethouder Jongman (gemeente Groningen), wethouder Joostens (gemeente Midden-Groningen) en wethouder Spinder (gemeente Het Hogeland)

Bijlage 1	Achtergrondinformatie: Herstel van Groningen begint bij mensen, niet bij systemen
Bijlage 2	Standpunten van de regio op de volgende onderdelen:
	A: ACVG-rapport en doorlichting van de versterking
	B: Naleving wet DBA en inzet zzp'ers bij NCG
	C: Finaliteit en generieke intake
	D: Gaswinning Groningenveld (initiatiefwet JA21)

Bijlage 1. Achtergrond

Herstel van Groningen begint bij mensen, niet bij systemen

De Parlementaire Enquêtecommissie Aardgaswinning concludeerde in 2023 dat de belangen van Groningers jarenlang ondergeschikt zijn gemaakt aan economische belangen. Er was sprake van ongekend overheidsfalen. Nederland heeft een ereschuld aan Groningen. Het kabinet reageerde met een krachtige belofte: *Nij Begun*. Een generatielange inzet om achterstanden op het gebied van economie, leefbaarheid en sociale ontwikkeling weg te nemen. Hiervoor is in totaal 22 miljard euro beschikbaar gesteld. Rijk en regio werken samen voortvarend aan de uitwerking van deze programma's. Dat stemt hoopvol. Wij geloven in deze aanpak.

Maar het succes van *Nij Begun* wordt niet alleen bepaald door de toekomst die we bouwen. Het hangt vooral af van het herstel dat inwoners vandaag ervaren. Voor veel inwoners in het aardbevingsgebied is dat herstel nog altijd niet gerealiseerd. De basis van de aanpak is onvoldoende op orde.

Nog altijd moeten circa 7.000 woningen worden versterkt binnen een complex en weerbarstig systeem. Inwoners ervaren grote verschillen in behandeling en hebben onvoldoende vertrouwen in de kwaliteit en voorspelbaarheid van de uitvoering. Tegelijkertijd blijft de kans op nieuwe of herhaalde schade voor veel bewoners bestaan. Voor inwoners maakt het daarbij weinig uit welke organisatie waarvoor verantwoordelijk is. Zij ervaren één werkelijkheid: een woning die niet veilig voelt, schade die niet is opgelost en een leven dat jarenlang in de wachtstand staat. Vaak kan niemand nog uitleggen waarom zaken zijn gelopen zoals ze zijn gelopen, of waarom de burens een andere uitkomst krijgen.

De in juni 2025 ondertekende 'Agenda voor Herstel: samenwerken als één overheid,' waarin de vijf versterkingsgemeenten, de provincie Groningen, het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de Nationaal Coördinator Groningen en het Instituut Mijnbouwschade Groningen afspraken maakten over verbetering van de samenwerking, komt in de praktijk nog onvoldoende tot zijn recht.

Recent stelde het Adviescollege Veiligheid Groningen vast dat veiligheidsbeoordelingen van de Nationaal Coördinator Groningen onvoldoende betrouwbaar zijn. Daarmee staat niet alleen de technische kwaliteit van beoordelingen ter discussie, maar wordt ook het vertrouwen van inwoners opnieuw geschaad. Dit probleem beperkt zich niet tot individuele beoordelingen; het is symptomatisch voor de manier waarop het systeem functioneert. En dat moet anders.

De systeemwereld overheerst de leefwereld

In de loop der jaren is een omvangrijk systeem van organisaties, procedures, regelingen en controles ontstaan. Afzonderlijk zijn deze vaak logisch en verdedigbaar, maar gezamenlijk hebben zij geleid tot een complexe uitvoeringspraktijk waarin dezelfde problemen blijven terugkeren.

Met de conclusies van de parlementaire enquête, de start van *Nij Begun* en de afspraken in de Agenda voor Herstel leek de basis gelegd om het in de praktijk voor Groningers *milder, menselijker en makkelijker* te maken. Toch wijzen rapporten van onder meer het Adviescollege Veiligheid Groningen, de Nationale ombudsman en het Staatstoezicht op de Mijnen steeds opnieuw op knelpunten in kwaliteit, samenwerking, doorlooptijden en vertrouwen.

Het recente ACVG-rapport roept daarom een fundamentele vraag op: kijken we wel kritisch genoeg naar de inrichting van het systeem zelf? Te vaak proberen we inwoners te helpen binnen een systeem dat als gegeven wordt beschouwd. De regio wil het omdraaien: niet de bewoner inpassen in het systeem, maar het systeem organiseren vanuit de bewoner.

De reactie van de vijf versterkingsgemeenten en de provincie Groningen op de aangekondigde doorlichting van de NCG bevestigt dit beeld: zolang het systeem leidend blijft, ervaren inwoners onvoldoende verbetering in hun dagelijks leven.

Niemand voelt zich verantwoordelijk voor het geheel

Een fundamenteel probleem is dat de verantwoordelijkheid voor inwoners verdeeld is over meerdere organisaties. De ene organisatie gaat over schade, de andere over versterking, leefbaarheid of beleid. Daardoor kan iedere partij haar taak uitvoeren, terwijl een inwoner toch vastloopt. De vraag zou daarom niet moeten zijn welke organisatie haar deelproces heeft afgerond, maar wie verantwoordelijkheid neemt totdat een inwoner daadwerkelijk is geholpen. Dat vraagt ook om een bredere definitie van de opgave. Herstel gaat niet alleen over veilige woningen, maar ook over het herstellen van vertrouwen, perspectief en regie over het eigen leven.

Eén overheid voor één herstelopgave

Dat begint bij één inwoner, één woning en één herstelopgave. De eerste vraag moet zijn: wat heeft deze inwoner nodig om veilig te wonen en weer vooruit te kunnen kijken? Pas daarna volgt de vraag welke organisaties, procedures en regelingen daarvoor nodig zijn. Vanuit die gedachte pleit de regio voor een overheid die als één overheid opereert rond één gezamenlijke herstelopgave. Dat vraagt om integrale samenwerking, heldere verantwoordelijkheid en meer ruimte voor professionals om oplossingen te organiseren die aansluiten bij de situatie van inwoners.

Onze inzet wordt gesteund door maatschappelijke organisaties en inwoners. In gesprekken met hen klinkt steeds dezelfde oproep: vereenvoudig het systeem en richt de aanpak op de inwoners die het zwaarst zijn getroffen. Wat inwoners nodig hebben, reikt verder dan het afronden van een versterkingsoperatie of het herstellen van schade. Pas wanneer mensen ervaren dat hun woning veilig is, hun schade is afgehandeld, zij weer regie hebben over hun leven en het vertrouwen in de overheid is hersteld, kunnen we spreken van werkelijk herstel van Groningen.

Bijlage 2. Standpunten regio op onderdelen

In deze bijlage verwoordt de regio haar standpunten op een aantal onderwerpen als input voor het commissiedebat op 7 oktober a.s.

A. ACVG-rapport en doorlichting van de versterking:

Nadat het ACVG-rapport in juni verscheen, heeft de regio de minister verzocht een goede analyse te maken van de werking van het uitvoeringssysteem, inclusief rol, taak en verantwoordelijkheid van haar opdrachtgever(s)/eigenaar. Onderbouwing hiervoor van de regio:

- De regio ziet de conclusies van het ACVG-rapport niet als een op zichzelf staand incident, maar als een bevestiging van een patroon van fouten in de uitvoering van de schadeherstel- en versterkingsoperatie. Daardoor staat niet alleen de kwaliteit van individuele beoordelingen ter discussie, maar ook de geloofwaardigheid van het hele systeem.
- De regio benadrukt dat de versterkingsoperatie zonder verdere vertraging voor inwoners moet doorgaan, terwijl de aanbevelingen uit het rapport snel moeten worden uitgevoerd en gebruikt moeten worden om het vertrouwen van bewoners te herstellen.
- De regio vindt dat voor een duurzame verandering in de organisaties van NCG en IMG een grondige doorlichting nodig is van het uitvoeringssysteem, inclusief de rollen, verantwoordelijkheden en sturing van betrokken organisaties.
- De kernvraag voor de regio is waarom de systeemwereld steeds verder afdrijft van de leefwereld van inwoners, terwijl juist is afgesproken om *milder, menselijker en makkelijker* in de praktijk te werken. De doorlichting moet duidelijk maken welke belemmeringen dat veroorzaken en welke veranderingen nodig zijn om inwoners daadwerkelijk centraal te stellen, meer maatwerk mogelijk te maken, de kwaliteit van de uitvoering te verbeteren en schadeherstel en versterking als één samenhangend herstelproces te organiseren.
- De doorlichting mag geen reden zijn om noodzakelijke verbeteringen uit te stellen. De regio vindt dat vandaag al begonnen moet worden met het wegnemen van belemmeringen en het verbeteren van de samenwerking en de kwaliteit van de uitvoeringsorganisaties.

B. Naleving wet DBA en inzet zzp'ers bij NCG:

Als regio hebben wij het ministerie van BZK gevraagd om uiterlijk medio oktober een back-upplan op te stellen voor het geval de gesprekken met zzp'ers onvoldoende resultaat opleveren. Wij gaan ervan uit dat de minister de continuïteit van de versterkingsoperatie en de Tijdelijke Wet Groningen boven de wet DBA stelt en er alles aan doet om vertraging te voorkomen. De signalen die wij ontvangen zijn zorgelijk: er dreigt kennis- en capaciteitsverlies bij de NCG, met mogelijke gevolgen voor versterkingspunten, tijdelijke huisvesting en erfgoedprojecten. Dit zorgt nu al voor onrust onder

inwoners en medewerkers van NCG die vrezen voor nieuwe vertragingen. Wij vinden het onacceptabel dat problemen vanuit de systeemwereld opnieuw het herstel en de versterking kunnen vertragen. Dit terwijl de minister zelf in zijn appreciatie op het ACVG-advies aangaf dat de voortgang van de versterkingsoperatie voorop staat. De betrouwbaarheid van de overheid mag hierdoor niet opnieuw onder druk komen te staan.

C. Finaliteit en generieke intake:

Het Rijk en het IMG willen eind 2026 voorwaardelijke finaliteit invoeren bij maatwerk. Maatwerk is de reguliere route waarbij schade wordt beoordeeld en vergoed op basis van een individuele opname en beoordeling. Maatwerk is voor de inwoners in de kern van het gebied – waar schade boven de €60.000 frequenter voorkomt – een vaak gebruikte regeling. Voorwaardelijke finaliteit houdt in dat eigenaren bij schadevergoeding akkoord gaan dat na deze vergoeding geen nieuwe schade meer kan worden gemeld, tenzij de finaliteit doorbroken wordt door een aardbeving boven een bepaalde trillingssnelheid.

De regio is het niet eens met de invoering van voorwaardelijke finaliteit in de kern van het gebied¹. En daarom niet bij maatwerk. Ondanks constructief overleg met het Rijk en het IMG is hierover geen overeenstemming bereikt. Dit wordt ook in de voortgangsbrief Herstel Groningen van 30 september 2026 benoemd².

De regio vraagt zich af wat de noodzaak is voor de invoering van finaliteit bij maatwerk. De minister verwijst in de brief naar het gebruikelijke aansprakelijkheidsrecht. In de gesprekken met het Rijk en het IMG is er geen heldere onderbouwing geleverd wat de voordelen zijn van finaliteit voor de inwoners. Finaliteit lijkt vooral gericht op snel en eenvoudig een schademelding te kunnen afwijzen. In onze visie ligt de lat in Groningen hoger: op geen enkele wijze is onderbouwd waarom dit milder, menselijker en makkelijker is. Juist in de kern van het gebied waar de zwaarst gedupeerden wonen.

De regio maakt zich grote zorgen dat de invoering van voorwaardelijke finaliteit op maatwerk ertoe leidt dat inwoners met onverhaalbare schade(s) blijven of komen te zitten. Bijvoorbeeld schades die bij de opname onzichtbaar zijn, of schades die zich na reparatie (en zonder nieuwe beving) opnieuw manifesteren omdat er slechts sprake is van cosmetisch herstel.

¹ Reactie op de Staat van Groningen 2026 van de regionale overheden (16 juni 2026, kenmerk K100843 / 2026-101607)

² 2026-0000499470

In de motie van lid Köse³ wordt dit punt ook nadrukkelijk benoemd. Het IMG legt de verantwoordelijkheid voor het doorgeven van ‘alle schades’ bij de inwoner en noemt dat een volledigheidstoets. In onze ogen is dit een omkering van zaken: het is de verantwoordelijkheid van het IMG om zich ervan te gewissen dat alle – ook niet zichtbare schades – zijn opgenomen. De regio dringt er bij de Kamer op aan om op dit punt aan de Minister een steviger garantie te vragen. De inzet van de post onvoorzien of een billijke opstelling van IMG voor het vergoeden van schade zijn volstrekt onvoldoende. Hiermee is in onze visie geen invulling gegeven aan het kernpunt van de motie Köse. Het is nodig om een juridisch goed verankerde mogelijkheid te creëren waarmee alsnog schades kunnen worden gemeld die (om wat voor reden dan ook) niet in de schadeopname zijn meegenomen.

Het is de verantwoordelijkheid van IMG om zorg te dragen voor duidelijke communicatie over de consequenties van de keuzes voor een bepaalde vorm van schadeafhandeling. De koppeling van de invoering van voorwaardelijke finaliteit op maatwerk aan de lancering van het nieuwe aanvragersportaal (door IMG ook wel generieke intake genoemd) is voor ons daarom ook een zorgpunt. Deze werkwijze van de generieke intake moet zich in de praktijk nog bewijzen. Het doorvoeren van voorwaardelijke finaliteit bij maatwerk – een fundamentele verandering – heeft grote consequenties voor aanvragers. Het risico is dat inwoners dit niet goed kunnen overzien. Wij pleiten ervoor om eerst ervaring op te doen met het aanvragersportaal en de generieke intake.

Als het Rijk en het IMG toch vasthouden aan invoering van voorwaardelijke finaliteit op maatwerk, dringt de regio aan op drie verbeteringen:

- Zorg voor duidelijke communicatie zodat inwoners een weloverwogen keuze kunnen maken;
- Stel de invoering uit: zorg eerst dat de generieke intake goed werkt en is geëvalueerd en voer daarna (eventueel) voorwaardelijke finaliteit op maatwerk in;
- Leg juridisch vast dat verborgen of later ontdekte schade alsnog gemeld kan worden: de regio vindt dat zekerheid voor inwoners voorop moet staan en niet afhankelijk mag zijn van de welwillendheid van de uitvoering.

D. Gaswinning Groningenveld (initiatiefwet JA21):

Recent is de Internetconsultatie rond de initiatiefwet van JA21 gestart. De regio wil onverkort dat het Groninger gasveld dicht blijft. Zoals ook Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) aangeeft: gaswinning uit het Groningenveld kán niet veilig. Bovendien vraagt deze terugkerende discussie opnieuw veel van de veerkracht van inwoners en draagt zij niet bij aan het herstel van vertrouwen. De regio bereidt een reactie voor in deze consultatiefase.

³ Kamerstukken II 2025/26, 36 836, nr. 50.